

I. Підготуйте повідомлення «Міфологія культури давніх цивілізацій», скориставшись матеріалом.

Риторика має глибокі корені у світовій культурі. У міфології, образах героїв міфів різних народів і культур простежується художньо-образне уявлення предків про велику роль живого слова, поетично-пісенного, риторично-публіцистичного мовлення, про яскраву, часом, драматичну й трагічну долю людей, наділених божественним даром – красномовством.

Із сивої давнини до наших днів дійшли, надзвичайно сильні, чарівні, фантастичні міфи про героїв, богів, присвячені класичному мистецтву красномовства, ораторського мистецтва, чаруючого співу... Вони випромінюють магічну силу краси й духовності, дарують нам опоетизовану інформацію про класичне мистецтво й науку риторику, яку уособлювала в давніх греків **прекрасноголоса богиня Калліопа**, що була однією з дев'яти муз. Донька Зевса й Мнемозіни (богині пам'яті), Калліопа вирізнялася своїми обдарованнями серед усіх інших муз. Вона стала музою епічної поезії й науки. Краса й мудрість Калліопи втілювалася ваятелями у

скульптурному зображенні богині з вощеною дощечкою або свитком і грифельним прутиком у руках.

У давньогрецькій міфології багато богів пов'язані з мовленням, мистецтвом виступати у Народному зібранні, вести бесіду, полеміку тощо, й зокрема, богиня **морюку, нічних видінь і чаклунства Геката** була покровителькою деяких громадських занять людей, а саме в суді, Народному зібранні, змаганнях у суперечках, полеміці тощо.

Цікавим і, на жаль, не дуже відомим божеством грецької міфології є **божество лихослів'я Мом**, яке було пов'язане з темними космічними силами. Тривале зловживання терпінням богів, проти яких постійно пащекував Мом, призвело до вигнання його Зевсом з Олімпу, що було справедливим покаранням. Бридким і непривабливим він зображений мудрим народом – його кінцівки (як і погані слова), ніби спрут, обвивають тіло, виснажують його.

Більші симпатії в нас викликає **богиня Осса**, яка у грецькій міфології була персоніфікацією чуток. Як провісниця Зевса, вона приносила людям добрі звістки, її голос вважали «божественним», а саму називали «дитям золотої надії».

Одним з найпопулярніших образів грецької міфології у сфері володіння чарами словесного впливу на людей, богів і природу був **Орфей**, син богині Калліопи та бога Аполлона. Магічна сила його мистецтва виявлялася в чарівному співі, прекрасній музиці, молитвах, за допомогою яких він сприяв аргонавтам у їхньому нелегкому поході, бо втихомирював морські хвилі, заспокоював гнів могутнього Ідаса, переконував пса Аїду Кербера повернути на землю кохану **Еврідіку**. Трагічну смерть Орфея оплакують зачаровані його талантом птахи, звірі, ліси, каміння, дерева... Легенда про Орфея довгі роки надихає митців-нащадків на відтворення його образу в різних жанрах мистецтва.

Давній Єгипет подарував світові цікавий міф про **Сіа** – богиню пізнання й мудрості, її часто зображують праворуч від бога Тота.

Тот у єгипетській міфології був богом мудрості, рахунку й письма. Йому приписували створення всього інтелектуального життя країни: він був «владикою часу», вів літописи, створив писемність, навчив людей писати й рахувати. Він був покровителем переписувачів, архіваріусів, бібліотекарів, керував «усіма мовами» і сам вважався язиком бога Птаха, з яким його ототожнювали.

Бенсай-тен – божество красномовства японців, яке входило в число «семи богів щастя» й забезпечувало (як поліфункціональне) довге життя, багатство, військові успіхи, захищало від стихійного лиха, дарувало мудрість, красномовство. Воно зображувалося верхи на драконі чи змії з японським музичним інструментом біва в руках.

У давньоіндійській міфології **Богиня Вач** є персоніфікацією священного мовлення. Вона вважалася донькою бога любові Ками, стала богинею мудрості й красномовства, винахідницею санскриту й алфавіту, покровителькою мистецтв і наук. Індійські веди підкреслюють її надзвичайну красу й вишуканість.

Образ чарівного птаха в різних модифікаціях на взірець **жар-птиці, чудо-птаха** та ін. є дуже популярним у східнослов'янській культурній традиції, зокрема українській та російській. Як бачимо, «солодкоголосі» птахи, міфічні істоти володіли тим прекрасним даром, до якого завжди прагнула людина,— **оволодіння душами через гармонійне, прекрасне й чарівне Слово в усіх формах: слово поетичне, прозове, ораторське, пісенне, пророче...**

Інший слов'янський билинний герой – **гусяр Садко** – цікавий як талановитий співак, виконавець, гра якого принесла йому як громадське визнання, так і особисте щастя. Його чарівний голос, майстерна гра полюбилися Морському цареві, що сприяло щасливому одруженню Садка з прекрасною Чернавою, принесло йому славу, багатство, повне вдоволення життям. Вдячний Садко побудував у Новгороді пишні церкви, завдяки щасливій долі й імпровізаторському таланту.

Східнослов'янська міфологія звеличує образ епічного **співця-поета Бояна**, який мав риси талановитого оратора. Струни Боянові рокотали славу руським князям, що ставали на захист рідної землі. Бояна вважають легендарним «ритором, солодкомовним сказителем», талановитим імпровізатором, бо звучать у віках, не стихаючи, його живі гуслі, чарівний голос, дивовижні, вражаючі інтонації... Не змовкає в нашій вдячній пам'яті слава Боянова – «соловейка стародавнього часу». Так само нам, нащадкам слави предків, не личить забувати видатну ораторську пам'ятку – **«золоте слово» Святослава**, змішане зі сльозою, мета якого – єднання всіх патріотів рідної землі перед вражою навалою. «Золоте слово», мудрі літописи, які творилися на славній нашій землі, пастирське слово та ін. – взірці високої ораторської культури наших предків, так само як і дивовижно-прекрасні міфи різних народів усіх часів – невичерпна скарбниця культурної, риторичної загальнолюдської спадщини. Народи творили тисячолітній національний золотослів, вбираючи й творчо використовуючи надбання попередніх епох, створюючи ораторські перлини як свідчення глибоких етико-естетичних дум, поривань, мрій, надій, даруючи нам, нащадкам, слово, величне, могутнє, переконливе... Слово як велику силу, якщо ним уміти володіти. Якраз цього нас навчить риторика.

1. Опрацюйте рекомендовану літературу з теми й виконайте завдання.

1. Риторика – це наука

- а) про правильну вимову звуків;
- б) про правильне застосування міміки й жестикуляції;
- в) про культуру спілкування;
- г) про комунікацію, що переконує.

2. Основоположником риторики вважають

- а) Аристотеля; в) Емпедокла;
- б) Платона; г) Сократа.

3. Красномовство набуло розквіту

- а) у Стародавній Індії; в) в Месопотамії;
б) в Античній Греції; г) в Єгипті.
4. У Стародавній Греції мистецтво сперечатися називалося
а) софістикою; в) риторикою;
б) схоластикою; г) евристикою.
5. Людей, які писали промови, у Стародавній Греції називали
а) логопедами; в) софістами;
б) еристами; г) логографами.
6. Жанрами біблійного красномовства є:
а) церковна проповідь, пророче слово, слова повчальні;
б) проповідь як напучення, проповідь як екзегетика, проповідь богословська;
г) лекція, диспут, бесіда.
7. Розділ, який вивчає етап задуму виступу, називається
а) диспозицією; в) інвенцією;
б) елокуцією; г) меморією.
8. Закон риторики, що формує і розвиває уміння аналізувати предмет дослідження, називається
а) концептуальним; в) тактичним;
б) стратегічним; г) мовленнєвим.
9. Ораторська діяльність науковця, викладача, що доповідає про результати дослідження або популяризує досягнення науки, це:
а) політичне красномовство;
б) академічне красномовство;
в) суспільно-політичне красномовство;
г) судове красномовство.
10. До якого виду красномовства належить висвітлення теми «Сім'я як ланка суспільного організму»:
а) суспільно-побутове;
б) церковне;

в)

академі

чне; г)

політич

не.

11. За сферою функціонування політична промова

диференціюється: а) парламентська, мітингова;

б) ювілейна, святкова;

г) захисна, звинувачувальна.

12. Розділ, який вивчає закони мовного вираження,

називається: а) елокуція; в) акція;

б) інвенція; г) диспозиція.

13. Закон, що формує і розвиває вміння розробляти

програму діяльності, називається:

а) моделювання аудиторії; в)

стратегічний; б) ефективної

комунікації; г) тактичний.

14. Виступ оратора, що виражає інтереси тієї чи іншої партії

(політичної сили) або роз'яснює якусь суспільно-політичну

ситуацію, це:

а) юридичне

красномовство; б)

політичне

красномовство; в)

академічне

красномовство; г)

церковне

красномовство.

15. До жанрів академічного красномовства

належать: а) лекція, наукова доповідь;

б) парламентська промова, мітингова промова; в) адвокатська промова, прокурорська промова; г) повідомлення, доповідь.

16. До якого виду красномовства належить висвітлення теми «Справа про розлучення»:

- а) академічного;
- б) судового;
- в) політичного;
- г) суспільно-побутового.